

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI ÖZEL LİSESİ
ULUSLARARASI BAKALORYA DİPLOMA
PROGRAMI

TÜRKÇE A DERSİ BİTİRME TEZİ
YIKICI GÜÇLER

Öğrencinin adı: ECE

Öğrencinin soyadı: ORAL

Diploma No: D1129-086

Rehber Öğretmen: Fatma Sever

Sözcük Sayısı: 3103

Arastırma Konusu: Behçet Necatigil'in Şiirlerinde Sınıflı Toplum Yapısının Aktarımı

ABSTRACT (ÖZ)

Uluslararası Bakalorya Diploma Programı, A1 Türkçe dersi kapsamında hazırlanan çalışmada Behçet Necatigil'in şiirlerinde sınıflı toplum yapısı incelenmiştir. Bu doğrultuda tez; sınıflı toplum yapısı, sınıflı toplum yaşamında aile ve bunlarınsınıflı toplum yapısındaki rolleri olmak üzere üç farklı bölüme ayrılmıştır. Bölümler oluşturulurken, Behçet Necatigil'in "Bütün Şiirleri" yapıtının tanıklığında Necatigil'in sınıflı toplum yapısına bakış açısı göz önünde bulundurulmuştur. Şiirler anlamsal açıdan çözümlenmiştir. Tezin giriş bölümünde toplum içerisinde sınıflaşmaya neden olan etkenler göz önünde bulundurulmuştur. Gelişme bölümünde ise, Necatigil'in şiirleriyle bağdaştırılarak, sınıflı toplum yapısındaki yaşantının günlük hayata nasıl yansıdığı incelenmiş, imge ve çağrışımlara dayanılarak çeşitli yargılarda bulunulmuştur. Şiirlerin incelenmesi ışığında sonuç olarak Necatigil, şiir kişisi aracılığıyla sınıflı toplum yapısında sınıflar arası ayrımın ne kadar keskin olduğunu ve üst sınıftakilerin alt sınıf üstünde yıkıcı bir güç etkisi yaptığını ortaya koymuştur, denilebilir.

Sözcük sayısı : 125

İÇİNDEKİLER

Abstract(Öz)

İçindekiler

Giriş	1-2
1. Sınıflı Toplum Yapısı	
1.1 Kadın-Erkek İlişkileri ve Sınıflı Toplum Yapısındaki Roller	3-4-5-6-7-8-9
1.2 Sınıflı Toplum Yaşamında Aile	9-10-11
1.3 Sınıflar Arası İlişkiler	12-13-14
Sonuç	15-16
Kaynakça	17

GİRİŞ

Geçmişten günümüze kadar var olmuş her toplumda sınıflaşma görülmektedir. Toplumun sınıfsal yapılanmasına; farklı bakış açıları, ekonomik ve eğitim durumu zemin hazırlamaktadır. Toplumun bilinci ve toplumsal ilişkiler bu sınıflar arası geçiş esnekliğini sağlayarak, sınıfsal farklılıkların kesinlik derecesini belirlemiş ve tabakalaşmaya neden olmuştur. Bu da toplum içindeki bireylerin birbirine olan anlayışının azalması, alt-üst sınıf gibi kavramlarla bireyin sınırlandırılması ve toplumsal bütünlük kurulamaması gibi birçok etkeni de beraberinde getirmektedir.

Sınıflı toplum yapısına bakıldığında en belirgin farklılığın alt sınıf ile üst sınıf arasında yaşandığı görülmektedir. Toplum içerisinde bir arada bulunan bu iki sınıf, sosyal hayatta sınıfsal farklılıkların oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Bireyin doğduğu çevre/aile, bireyin hangi kültüre bağlı olduğu, sınıfsal konumu, kendisine miras kalan edinilmiş statüsü, zamanla sahip olduğu kazanılmış statüleri, buna bağlı olarak rolleri, onun karakter ve kimliğinin oluşmasında birinci derecede etkili olmuştur. Sınıf farklılıkları zamanla daha da belirginleşmiş, bu doğrultuda alt sınıf-üst sınıf gibi kavramların oluşmasına neden olmuştur. Sınıflar arası eşitsizliklerin yaşanması bireyselleşmenin de ön plana çıkmasını beraberinde getirmiştir.

Kadın erkek ilişkilerinin belirlenmesinde, toplumun bakış açısının etkili olduğu görülmektedir. Kadın ve erkek daha doğdukları zaman biyolojik olarak farklılıklar gösterir. Bu farklılık zamanla farklı bakış açılarını da beraberinde getirmektedir. Erkek, her anlamda kadından daha üstün görülürken, kadın ise çeşitli görevleri olan, sadece bu görevleri yerine getirmeyi üstlenen sessiz bir birey olarak kalmaktadır. (Kadınlara yüklenen en önemli toplumsal rol, analıktır.) Bu görevler dışında kadının hiçbir şeyi yapamayacağı, başaramayacağı anlayışı güdülmektedir. Bu anlayış, toplumun eğitim düzeyiyle, toplumun gelişmişliğiyle ve toplum bilinciyle doğrudan ilgilidir. Toplumun bakış açısı göz önünde

bulundurulduğunda, kadınlar, ailenin namusu olarak görüldüğünden, kadınların hareket alanları erkeklerden çok daha dardır. Bu nedenle de eğitimsel etkinliklere ve çalışmaya katılmaları, toplumsal faaliyetlerde bulunmaları engellenir; engellenmediğinde de çok sıkı bir denetim altında tutulurlar.

Behçet Necatigil'in şiirlerine bakıldığında, sınıflı toplum yapısına ilişkin izlenimler, okura iletilenlerin yoğunluğu ve farklılığı ortaya çıkmaktadır. Şiirlerinde “büyük kentte orta tabaka insanının zorlu yaşamı, aile dertleri ve geçim sıkıntılarının bezdiriciliği” dile getirilmiştir. Kent yaşamının günlük olaylar içinde belli bir kesimdeki insanların, geçim sıkıntıları, düşleri, acıları, özlemleri gerçekçi bir dille yansıtmıştır. Toplumun yozlaşmasından kaynaklanan sahtecilik ve çıkarıcılık Behçet Necatigil'in aktarışıyla derin bir anlam kazanmıştır. Şiirlerine şiir kişisi/şiir kişilerinin alt ve üst sınıflara ilişkin düşünceleri yansıtmakla birlikte, alt başlıklarda kadın-erkek ilişkileri, toplumun kadına bakış açısı da görülmektedir. Necatigil bu ilişkileri değerlendirirken, bunları sonuç haline getiren nedenleri de göz önünde bulundurur. Toplumun sınıf farklılıklarının belirlenmesinde; toplumun bakış açısının, sınıflar arası ekonomik durumun ve eğitim durumunun etkin rol oynadığı görülmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda bu tez çalışmasında neden-sonuç ilişkisi gözetilerek şiirlerinin tanıklığında Necatigil'in dünyasında sınıflı toplum yapısı ve ortaya konulan toplumsal eleştiriler inceleme konusu yapılacaktır.

KADIN-ERKEK İLİŞKİSİ

Toplumsal yapılanmada kadın ve erkeğin geçmişteki konumuna bakıldığında, günümüzde var olan “ataerkil” toplum yapısı yerine “anaerkil” toplum yapısı ile karşılaşılmaktadır. Anaerkil toplum yapısında, kadının etkin ve saygın konumda olduğu bir toplumsallaşma düzeni olduğu görülür. O dönemde insanların, hayatlarını avcılık ve toplayıcılıkla sürdürdükleri ve toplayıcılıkla uğraşan kadının hayatı sürdürmesindeki rolü göz önünde bulundurulduğunda, avcılık yapan erkekten çok daha üstün bir konumda olduğu görülmektedir. Göçebelikten yerleşik hayata geçen toplumlarda kadınlar, toplayıcılıktan üreticiliğe geçiş sürecinde oldukça etkin bir rol oynadığından, sosyal hayattaki konumları da üst düzeydedir. Ancak, zamanla ekonomik faaliyetlerin güce dayanması ve hayatta kalma mücadelesi referansı ile yürütülecek bütün işlerde erkeğin daha yatkın olması, erkeği öne çıkarmış, kadını geri plana itmiştir. Böylelikle kadının baskın olduğu aile tipi, zamanla yerini erkeğin otoriter olduğu aile yapısına bırakmıştır.

Günümüzde var olan ataerkil toplum yapısı, kadına ve erkeğe çeşitli roller yüklemiştir. Kadın; anne, eş ve yeri geldiğinde işçi olarak görülürken erkeğin egemen, aileyi geçindiren, koruyan bir kimlik anlayışıyla karşımıza çıktığı görülmektedir. Toplumsal dayatmalar haline gelen kadın-erkek kimlik anlayışı nesilden nesile aktarılmış, böylelikle erkek her zaman kadından daha üstün görülmüş ve kadın erkek tarafından ezilmeye mahkûm kalmıştır. Toplumsal zihniyetin değişmemesi, kadın ve erkeğe yüklenen toplumsal dayatmaların dışına çıkılmasını engellemiş, kadın ve erkeğin yan yana değil, birbirinden kopuk iki toplumsal sınıf gibi algılanmasını Behçet Necatigil’in “Kumaş” adlı şiirinden alıntılanan dizelerde görülebilir:

“Erkekler, siz

Çalışkan, mert...

Yeter ki isteyiniz

Çeşmeler cömert

Kadınlar, siz

İçerde.

Elleriniz suda beyaz

Ateşlerde pembe “ (Necatigil, 87).

Şiirde, toplumun kadına ve erkeğe yüklediği toplumsal roller yansıtılırken, erkeğin çalışması, para kazanması ve ailesini geçindirmesi gerektiği, kadının ise evinde oturması, sosyal ilişkilerinin sınırlı tutulması gereğini savunan bir tutum sergilediği görülmektedir. Erkeklerle yüklenen “*çalışkan, mert*” gibi sözcüklerle erkeğin gücü, mücadeleci yapısı yansıtılmış ve “*çeşmeler cömert*” ifadesiyle de erkeğin istediği ve çalıştığı müddetçe her şeyi başarabileceği, elde edebileceği ifade edilmiştir. “*Elleriniz su da beyaz ateşlerde pembe*” ifadesiyle kadının cinsiyet rolleri doğrultusunda üstüne düşen görevlerden birinin de ev işi yapmak olduğu anlaşılmaktadır. Kullanılan “beyaz” ve “su” sözcükleriyle ev işlerine- bulaşık yıkamak ve temizlik yapmak- değinilmiştir. “Su” ve “ateş” sözcükleri aracılığıyla tezatlık sağlanarak kadın figürüne güçlü bir anlam yüklenmiştir. Kadına ailede ve ev içerisinde yüklenen sorumluluklar, kadının ekonomik özgürlüğünü kazanmasına engel olmaktır çünkü bu özgürlüğü kazandığı takdirde erkeğin egemenliği zedelenecektir. Erkeğin kadın üzerinde baskı kurup onu güçsüzleştirmesindeki en önemli etken olan ailenin geçiminin sadece erkek tarafından değil, ortak sağlanacak olması ataerkil düzene yönelik bir tehdittir.

Kadın ile erkek arasındaki eşitsizliğin var oluşundaki temel sebep kadın ve erkeğin yaratılışındaki farklılıktır. Erkek, her anlamda kadından daha üstün görülürken, kadın ise çeşitli görevleri olan, sadece bu görevleri yerine getirmekle yükümlü olan sessiz bir birey

olarak kalmaktadır. Kadının biyolojik açıdan ikincil konuma düşmesi, bir anlamda erkeklerden farklı fizyolojik özelliklere sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Kadın zarif, narin, duygusal bir yapıya sahipken, erkeğin güçlü, otoriter bir yapıda olması onu sosyal hayatta kadının önüne geçmesine ve daha yüksek bir sosyal statüye ulaşmasını sağlamıştır. Bu erkeğin, kadın üzerinde baskı kurmasına neden olmuştur. Bu baskı, kadını sosyal alanda kısıtlamış, erkeğe muhtaç hale getirmiş ve kadın bu durumu kabullendikçe erkeğin kadına yaptırım gücü üst seviyeye çıkmıştır. Toplumun benimsediği anlayış doğrultusunda kadın, erkeğin namusu haline gelmiştir. Bu durum dolaylı olarak kadının kısıtlanmasına, sürekli kontrolde tutulmasına ve kendisine duyulan güvenin azalmasına sebep olmuştur. Bu durum Behçet Necatigil'in "Barboros Meydanı" şiirine şu şekilde yansımıştır:

"Biliyorum, ayıp ve manasız

Ama peşlerinden gidiyorum

Gezmeye çıktıkları vakit

Ana kız." (Necatigil,54).

Bu dizelerde kadın erkek ilişkilerinin farklı bir boyutu görülmektedir. Erkek evli ve çocuklu olmasına rağmen eşine güvenmemektedir. Bu güvensizliği duymasındaki temel etken, kadının erkeğin namusu olmasıdır. Bağnaz zihniyet, kadını toplum tarafından benimsenen anlayış doğrultusunda hareket etmek zorunda bırakmış ve kadın-erkek ilişkilerinde güvensizliğin oluşmasına neden olmuştur.

Toplumdaki bekâr kadınlara karşı da buna benzer bir tutum sergileyen erkekler bekâr kadınları kardeşleri gibi gördüklerinden, onlara yan gözle bakmayı bile düşünmemişlerdir. Onlara yapacakları her hareketi, kendi kardeşlerine yapılmış gibi düşünüp özdeşim kurduklarından, başkalarının namusu sayılan kızlara karşı ölçülü davranmaya çalışmışlardır:

“Size kem gözle bakamam,

Kardeş biliyorum hepinizi.

Hatta en âşiftenizi

Zavallı bulurum bulsam bulsam” (Necatigil, 53).

Dizelere yansıya gerçeklikte, toplumdaki erkeklerin, bekâr kadınlara karşı tutumları ön plana çıkmaktadır. Kadınlara asla yan gözle bakmadıkları ve onları kardeş gibi gördükleri yansıtılırken toplumda gelenek ve görenek haline gelmiş bazı değer yargılarından dolayı hissettikleri acıma ön plana çıkmıştır. Necatigil, “Kızlar” adlı şiirinde kapalı toplum yapısının görücü usulüyle yapılan evliliklerin kadını sosyal yaşamdan kopardığını dile getirmiştir. Görücü usulüyle kağıt üzerinde yapılan evliliklerin sözde evlilik olduğu vurgulanarak, görücü usulü evliliğe maruz bırakılan kızların durumunun çaresizliği gözler önüne serilmiştir:

“Kendi mahallesinde

Kurumuş kalmış kızlar.

Nüfus kütüklerinde

Kocaya varmış kızlar.

Sevmiş, sevilmemişler

Kadri bilinmemişler” (Necatigil, 53).

Necatigil’in dizelerinde gelenek ve görenek haline gelmiş tutum ve davranışlar eleştirilmektedir. Kadın alışlagelmiş tutumla ya baba ya koca evinde kalmış, değişmeyen tek gerçekse sevgisine karşılık bulamayışı olmuştur. Kadının “yazgısı” bu dizeler aracılığıyla sorgulanmıştır.

Kadının toplumsal rollerine bakıldığında en önemli ve tek saygı gören görevi evdeki düzeni sağlıyor olmasıdır. Toplumda “kadının yeri evidir” anlayışı benimsendiğinden, kadın ancak bu alanda kendini gösterip kanıtlayabilmektedir. Kadınların yaptığı ev işi, “sevgi emeği” olarak görülmekte ve kadının doğal bir parçası olarak algılanmaktadır. Bu nedenle, yapıldığında değil de yapılmadığında fark edilen bir emek haline dönüşmüştür diyebiliriz.

“Bak, masa, işte

Yerini bulmuş şimdi

Biz yokken bu eve

Besbelli biri girdi

Allahım, çamaşır

Yıkanmış, ütülü!

Ben giderken bu kitap

Yere düşmüştü.

...

Gezmiş eşyada belli

Bir kadının elleri”(Necatigil,91).

Behçet Necatigil’in “Perili Ev” adlı şiirinde “peri” olarak sembolize edilen kadının, ev içindeki hayatı rahat ve huzurlu kıldığından söz edilmiş, kadına yüklenen bu görevin değeri vurgulanmıştır.

“Bir gün giderler de kalırsınız yalnız

Eski odalarda gece

Bir saat gibi durmuş sabahtan

Her şey onlar gidince.

Bir garip boşalışla cansız

Uzarlarda şimdi

Ayna önünde resimler

Eşyalar, ellerinin değdiği.

...

Anladınız neymiş kattıkları

Perdeler çiçekler ışık hava su

Ancak onlar varken

Sizi yaşatıyordu.” (Necatigil,155)

Behçet Necatigil’in “Eşyalar, Sessizlik” adlı şiirinde kadının yitirildiği zaman, ev içerisindeki öneminin anlaşıldığından ve kadın olmadığında ev düzeninde yaşanan karışıklıktan bahsedilmiştir. “Anladınız neymiş kattıkları” dizesi okura çağrışımlarla birlikte sorgulamalar sunar. Kadının doğal bir parçası gibi görülen gündelik işler, aslında evdeki diğer bireylerin ve işleyişin bir saat düzeninde çalışmasını sağlar. Dizelere yansıyanlar ışığında onlara can katan, onların yaşamasını sağlayan kadındır. Şiir kişisi “*garip boşalışla cansız*” derken kadının evin düzeninden çekilişini anlamsız bir boşluk olarak niteler. Kadınla evdeki esenlikli duygu durumu oluşturan nesnelere arasında ilişki kurar; kadın, perde, çiçek, hava, su ilişkisine bakıldığında eve yaşam enerjisi, canlılık katanın yine kadın olduğu görülür.

Toplumda erkeğin rolüne bakıldığında, erkek; aileyi geçindiren, yöneten, koruyan bir yapıya sahiptir. Aile içerisinde baskıcı bir tutum izlemekle birlikte yönetimde söz hakkı olan tek kişidir. Erkeğin biyolojik olarak kadınlardan daha üstün olması ve iş koşullarının

ağırlaşmasıyla erkeğin, “*çalışan bir insan*” olarak hayatını kazanması, ona toplumsal statü de kazandırmıştır.

SINIFLI TOPLUM YAPISINDA AİLE YAŞANTISI

Sosyal yapılanmaya bakıldığında, alt ve üst sınıf olmak üzere iki sınıfla karşılaşmakta ve bu sınıfları belirleyen etmenin ise ekonomik nedenler olduğu görülmektedir. Toplumsal yapılanmada, zengin-fakir diye adlandırılan bu iki sınıf, toplumu kesin çizgilerle ayırmış, sınıflar arası geçişi imkânsız hale getirmiştir. Bu durum, toplumdaki bireyler arasındaki saygı ve hoşgörünün azalmasına neden olmuştur.

Sınıflar arası farklılıklar nesilden nesile aktarılmış, bireyin gelecekteki statüsü doğduğu ailenin sahip olduğu statü doğrultusunda değer kazanmıştır. Bu nedenle, toplumdaki bu sınıf ayrımı doğrudan aile kavramını etkilemiş, zengin ve fakir ailelerin yaşam koşulları, sahip olduğu değer yargıları, hayattan beklentileri, hayalleri, umutları gibi birçok alanda zıtlıklar oluşmuştur.

“Vurulmuş vurgunların yücelttiği evlerde

Kalbi kara insanlar otururdu.

Gündelik korkuların çökerttiği evlerde

O fıkara insanlar otururdu.” (Necatigil, 44)

Behçet Necatigil’in “Evler” adlı şiirinde, zengin ve fakir insanların günlük yaşantısına yer verilerek kutupluluk ilkesinden yararlanılmıştır. Şiirde hayatın adil olmayışından, emeğiyle, alın teriyle çalışıp kazanan, “fakir” diye adlandırılan alt kesiminin yaşamının genelinde üst kesime oranla daha çok hakları olduğunu iddia edilmiş, bu farklılığı dile getirirken de “*kalbin karalığıyla*” iyilik ve kötülük kavramları karşılaştırılmıştır. “*Gündelik korkular*” ifadesiyle şiir kişisi, fakir insanların her gün işten çıkarılma korkusuyla burun buruna olduğunu,

başlarına böyle bir olay geldiği takdirde herhangi bir güvenceleri olmadığını ve geçim sıkıntısına düşeceklerini dile getirmektedir. Alt kesimdeki insanların her günlerinin bir telaş, bir korku içerisinde geçtiğini, hayatı dolu dolu yaşayamadıklarını dile getirmiş, toplumdaki alt kesimdeki insanlar ile üst kesimdeki insanların hayatlarının tezatlığına dikkat çekmiştir. Aynı toplumun birer parçası olmamalarına rağmen bu iki sınıf arasındaki uçurum şiire şu şekilde yansımıştır:

“Evin yalın hali

İster cüce, ister dev

Camlarında perde yok

Bomboş, ev.

...

Evin –e hali, gün boyu,

Ha gayret emektar deve!

Sırtınızda yılların yorgunluğu

Akşam eve erkenden” (Necatigil,85).

“Evin Halleri” adlı şiirde şiir kişisi, fakir bir ailenin hayat boyu pek çok sıkıntı çektiğini, yaşamın zorluklarıyla boğuştuğunu ifade ederken hiçbir zaman da huzura, rahata eremediklerinden yakınmaktadır. Bunca yıldır alın teriyle çalışmasına rağmen hala evine bir perde bile alamaması sınıflar arası uçurumun ne kadar kesin olduğunun kanıtıdır. “*Sırtlarında yılların yorgunluğu*” dizesinde görüldüğü üzere, senelerdir bu kadar çalışıp çabalamalarına rağmen hayatlarını diledikleri gibi yaşayamadıkları, kendi isteklerini, hayallerini gerçekleştiremedikleri görülmektedir. Zengin-fakir sınıf farklılığını “ev” olgusu kullanarak

aktarmış olan şiir kişisi, bu farklılığın ailedeki huzur ve mutluluk kavramları önünde bir engel olarak durduğunu ifade etmiştir:

“Evin –den hali, saadet,

Isınmak ocaktaki alevde

Sönmüş yıldızlara karşı

Işıklar varsa evde.” (Necatigil,85).

Behçet Necatigil’in “Evin Halleri” adlı şiirinde görüldüğü üzere, fakir insanların ocaktaki alevde ısınarak saadeti yakaladığı, küçük şeylerle mutlu olabildikleri gözlenmektedir. Bu noktada alt kesim ile üst kesimdeki insanlar karşılaştırıldığında, bu iki sınıfın hayata bakış açılarının, mutluluk anlayışlarının, yaşam koşullarının farklı olduğu görülmektedir. “*Sönmüş yıldızlar*” alt kesimdeki insanların umutsuzluklarını, yorgunluk ve çaresizliklerini yansıtmıştır. Hayatlarını diledikleri gibi yaşayamamaları onları hayatın en güzel duygularından alıkoymuş, hayatın tadına varmalarına engel olmuştur.

Toplumsal yapılanmada “aile” kavramının farklılık göstermesindeki en önemli etkenlerin sınıflar arasındaki ekonomik dengesizlik (para), çevre ve sahip olunan kültür ve değer yargıları olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu etkenler her toplumda, sosyal çevrede ve aile içerisinde farklılık gösterdiğinden “aile” kavramında da sınıfsal farklılıklar meydana gelmekte ve bu farklılıklar toplumsal yapılanmayı olumsuz yönde etkilenmektedir.

ZENGİN-FAKİR İLİŞKİSİ

Toplumsal yapılanmada en belirgin ayrımın alt sınıf(fakir) ile üst sınıf(zengin) arasında yaşandığı görülmektedir. Bu iki sınıfın, toplumda belirgin iki sınıf haline gelmesinde en önemli etmenin ekonomik gücün sosyal sınıflar arasındaki dengesizliğidir. Ekonomik dengesizliğin varoluşu bu iki sınıf arasındaki uçurumun artmasına neden olmuş ve sınıflar arası geçişi imkânsız hale getirmiştir. Toplum yaşantısında bir arada bulunan bu iki sınıf, sosyal hayatta sınıfsal farklılıkların gözlemlendiği bir ortam yaratmaktadır. Bu ortamın belirlenmesinde; bireyin doğduğu çevre/aile, bireyin bağlı olduğu kültür, sınıfsal konum, kendisine miras kalan edinilmiş statüsü, zamanla kazandığı statüsü ve buna bağlı olarak rolleri birinci dereceden etkili olmuştur. Toplumsal yaşamda üst kesimin öne çıkması, alt kesimin toplumdaki yerine şüphe ile bakmasına sebep olmuş, toplumdaki soyutlandıklarını hissetmelerini beraberinde getirmiştir.

“Bu dediğim bahçede

Gökyüzü hayretle

Bize bakan küçük yıldız

Bunca insan içinde

Seni gören kaç kişi?” (Necatigil,50).

Behçet Necatigil’in “Yazlık Bahçe” adlı şiirinde şiir kişisi kendine “küçük yıldız” diye seslenmiş, iç diyalog yöntemiyle bunca insan içinde kaç kişi tarafından görüldüğünü, kendisi ve diğerleri arasındaki uçurumun ulaşılmazlığının altını çizmiştir. İstifham olarak kullanılan “Seni gören kaç kişi?” dizesiyle bu sorunun toplum içerisinde var olduğunu ve insanlara yansıtış şeklini kendini küçük bir yıldız olarak gören kişilerin durumuyla ortaya koymuştur.

Sınıflar arası ayırım, toplumsal birlik ve beraberliği zedelemektedir. Toplumsal yapılanmada var olan sınıflar arasındaki keskinlik derecesi bireyler arasındaki uçurumun derinleşmesine neden olmaktadır. Bu durum da aynı toplum içerisinde yer alan insanların (alt sınıf – üst sınıf) yaşadığı topluma ve dünyaya yabancılaşmasına neden olmuştur. Bu durum dizelere şu şekilde yansır :

“Hangi bir, hangi iki

Duvarlar, duvarlar

Boy boy hisarlar gibi

Birinciyi aşınca

Öbürü daha yüksek

İkinciyi aşınca öbürü daha yüksek

...

Sana göre hava hoş

Dünyan dünya

Bir de gel de bize sor

Can burnumun ucunda” (Necatigil,69).

Behçet Necatigil’in “Arağname” adlı şiirinde “duvar” sözcüğü sınıflar arası geçişte alt sınıftaki insanların önüne çıkan engelleri, sınıflar arası kesinlik derecesini simgelemektedir. Alt sınıftaki insanlar ne kadar çabalasalar da üst sınıf ile aralarında var olan uçurum aşılmaz olmuş, onların “duvarları” aşarak üst sınıfın bir bireyi olmalarını engellemiştir Şiir kişisi bu sınıflar arası geçişin olanaksızlığını “duvar” sözcüğüyle imgelemiş, onları “boy boy hisarlara” benzetmiştir. Şiir kişisi, içerisinde bulunduğu sosyal sınıfın yaşam koşulları ile üst sınıfın sahip olduğu koşulları karşılaştırmış, üst sınıftaki insanların mutlu ve keyifli olduğu,

hayatlarını diledikleri gibi yaşayabildikleri, kendisinin de bulunduğu alt sınıftaki insanların ise ne kadar mutsuz, umutsuz ve huzursuz olduğunu vurgulamıştır. Üst kesimdeki insanların yaşadığı hayatın uzağında olduğu ve onların hayatının alt kesimdeki insanlara uzaktan daha cazip geldiği görülmektedir:

“Uzaktaki parıltılar hayattır,

Karanlıkta daha da çekici” (Necatigil, 126).

Behçet Necatigil’in “Kırık Cam” adlı şiirinden alıntılanan “uzaktaki parıltılar” söz grubuyla dizelere çağrışımsal anlamlar yüklenerek okura ulaşılmaz olanın çekiciliğinden söz edilmiştir. Hayat birey için vazgeçilmezdir. Burada ulaşılmaz olanı vazgeçilmez, üst düzeyde çekici göstermiştir. Hele de birey karanlıktaysa o uzaktaki parıltıların daha çekici geldiği vurgulanırken karanlığa bu sefer olanaksızlık, alt sınıf, elde edilemeyenler olarak anlam yüklenir. Uzaktaki parıltı ve karanlığın oluşturduğu zıtlık alt ve üst sınıf arasındaki uçurumun da belirleyicisi konumundadır.

Sınıflı toplum yapısına bakıldığında, sınıfsal farklılıklar arasında en belirgin olanın alt sınıf (fakir) - üst sınıf (zengin) olduğu görülmektedir. Sınıfsal yapılanmaya bakıldığında bu ayrılığa neden olan etkenin ekonomik nedenler olduğu anlaşılmaktadır. Zengin - fakir diye adlandırılan bu iki sınıftaki insanların günlük hayattaki yaşantılarının, hayata bakış açılarının, hayallerinin birbirinde çok farklı olduğu görülmektedir. Bu da toplum içindeki bireylerin / sosyal grupların birbirine yabancılaşmasına ve alt kesimdeki insanların toplumdan soyutlanmasına sebep olmuştur. Alt kesimin sürekli olarak itilen ve değersiz görülen bir sınıf haline dönüşmesi, buna karşın üst kesimin toplum tarafından yüceltilen ve maddi güç simgesi haline dönüşmesi ile birlikte toplumsal birliğin ve beraberliğin yok olduğu sonucuna varılmaktadır.

SONUÇ

Behçet Necatigil'in şiirlerinde, sınıflı toplum yapılanmasının oluşumuna neden olan etkenleri ve bu etkenlerin doğurduğu sonuçların sosyal düzenin sınıflandırma gücü üzerinde ne denli etkili olduğu, günlük hayata nasıl yansıdığı gözlemler ve çıkarımlar doğrultusunda toplumun bakış açısı ile bağdaştırılarak şiirlerin anlamsal derinliği çözümlenmiştir. Toplum bilinci ve toplumsal ilişkilerle bu sınıflar arasındaki geçiş esnekliği sağlanırken, sınıfsal farklılıkların kesinlik derecesi belirlenmiş ve tabakalaşmaya neden olduğu görülmüştür. Sınıfsal yapılanmada kadın, erkek, çevre, statü, eğitim, para, geçim gibi sorunsalların toplumu birbirine yabancılaştırmadaki gücü ele alınmıştır. Sınıflı toplum yapısında ele alına kadın – erkek ilişkisi ve içinde bulunduğumuz toplumun bu iki farklı cinse yüklediği kimliklerin nasıl yansıtıldığı çözümlenmeye çalışılmıştır. Tarihsel süreçle birlikte değişen toplum yapılanması biyolojik ve fizyolojik gibi etmenler doğrultusunda günümüzde var olan, ataerkil (erkeğin egemen ve otoriter olduğu toplumsal yapılanma biçimi) toplum yapısına bırakmıştır. Gelişen bu yapılanma sonucu erkek gerek iş yaşantısı gerekse aile ortamında ön plana çıkmış, kadın erkeğin üzerinde kurduğu otorite sonucu başta sosyal hayat olmak üzere her alanda geri plana itilmiştir. Toplum sınıflandırmaya yönlendiren bir diğer unsurun ekonomik nedenler olduğu görülmektedir. Şiirlerin çözümlenmesi sonucunda alt kesim (fakir) ile üst kesimdeki (zengin) insanların hayatlarının, umutlarının, düşlerinin, beklentilerinin farklı olduğu görülmektedir. Toplum yaşantısında bir arada bulunan bu iki sınıf, sosyal hayatta sınıfsal farklılıkların oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Bireyin doğduğu çevre/aile, bireyin hangi kültüre bağlı olduğu, sınıfsal konumu, kendisine miras kalan edinilmiş statüsü, zamanla sahip olduğu kazanılmış statüleri, buna bağlı olarak rolleri, onun karakter ve kimliğinin oluşmasında birinci derecede etkili olmuştur. Toplumda güç simgesi haline gelen para, sınıflar arası eşitsizliklerin yaşanmasına sebep olmuş, bireyselleşmenin de ön plana çıkmasını beraberinde getirmiş ve toplumdaki insanların birbirine yabancılaşmasına sebep olmuştur.

Başka bir deyişle, Behçet Necatigil'in şiirlerinde orta tabaka insanının zorlu yaşamı, aile dertleri, geçim sıkıntılarının bezdiriciliği ve kadın – erkek kimliklerini gerçekçi bir yaklaşımla ele alındığı görülmektedir. Bu doğrultuda, sınıfsal ayrımın birbirini neden-sonuç bütünselliği içinde izlediği ve bireylerin kimlik oluşumu üzerinde etkili olduğu sonucuna varılmaktadır.

KAYNAKÇA

1) Necatigil, Behçet. Şiirler(Bütün Yapıtları). (Yapı Kredi Yayınları, 2009, 4.basım)

2) İnternet Kaynakları

a)<http://tdkterim.gov.tr>

b)<http://necatigil.com>

c) http://www.edebiyatogretmeni.net/behcet_necatigil.htm

d) http://www.edebiyol.com/behcet_necatigil.html

e) <http://www.belgeler.com/blg/28w0/toplumsal-tabakalama>